

CanChild Centre for Childhood Disability Research
Institute for Applied Health Sciences, McMaster University,
1400 Main Street West, Room 408, Hamilton, ON, Canada L8S 1C7
Tel: 905-525-9140 ext. 27850 Fax: 905-522-6095
E-mail: canchild@mcmaster.ca Website: www.canchild.ca

GMFCS – E & R

Gross Motor Function Classification System

Expanded and Revised

GMFCS - E & R © 2007 *CanChild* Centre for Childhood Disability Research, McMaster University
Robert Palisano, Peter Rosenbaum, Doreen Bartlett, Michael Livingston

GMFCS © 1997 *CanChild* Centre for Childhood Disability Research, McMaster University
Robert Palisano, Peter Rosenbaum, Stephen Walter, Dianne Russell, Ellen Wood, Barbara Galuppi
(Reference: Dev Med Child Neurol 1997;39:214-223)

Oversatt 2008 av Gerd Myklebust, Brita Gilhuus Barstad, Reidun Jahnsen, Rikshospitalet, Oslo
Sigrid Østensjø, Høgskolen i Oslo. Tilbakeoversettelse: SDL, Norway

INTRODUKSJON OG BRUKERVEILEDNING

Klassifikasjonssystemet for grovmotorisk funksjon ved cerebral parese er basert på selvinitierte bevegelser med særlig vekt på sittefunksjon og forflytning. Ved utforming av et klassifikasjonssystem med 5 nivåer, var forfatterne hovedkriterium at forskjellene i motorisk funksjon mellom nivåene skulle være meningsfulle i dagliglivet. Skillet mellom nivåene er basert på funksjonsbegrensninger, behovet for håndholdte forflytningshjelpemidler (f.eks. rullator, krykker eller stokker) eller forflytningshjelpemidler med hjul, og i mye mindre grad på bevegelseskvalitet. Skillet mellom nivå I og II er ikke så uttalt som skillet mellom de andre nivåene, spesielt for barn som er yngre enn 2 år.

Den utvidete GMFCS (2007) inkluderer et aldersspenn for ungdom fra 12 til 18 år og vektlegger begrepene og innholdet i WHO's internasjonale klassifikasjon av funksjon, funksjonshemming og helse (ICF). Forfatterne oppfordrer brukerne til å være bevisste på den betydningen **miljøfaktorer** og **personlige faktorer** kan ha på hva det observeres eller rapporteres at barna og ungdommene gjør. Fokus i GMFCS er å fastsette hvilket nivå som best representerer **barnets/ungdommens nåværende grovmotoriske funksjonsevne eller begrensninger**. Hovedvekten er på vanlig utførelse hjemme, på skolen og i lokalsamfunnet (hva de gjør) heller enn på hva de er i stand til å gjøre på sitt beste (kapasitet). Det er derfor viktig å klassifisere nåværende utførelse av grovmotoriske funksjoner, og ikke inkludere vurderinger av bevegelseskvalitet eller mulig framgang.

Overskriften på hvert nivå er den forflytningsmåten som er den mest karakteristiske etter 6 års alder. Beskrivelsene av funksjonsevne og funksjonsbegrensninger for hvert aldersspenn er grov og har ikke til hensikt å beskrive alle sider av det enkelte barns/ungdoms funksjon. For eksempel, et barn med hemiplegi som ikke er i stand til å krabbe på hender og knær, men ellers passer inn under beskrivelsen av nivå I (f. eks. kan dra seg opp til stående og gå), klassifiseres på nivå I. Skalaen er ordinal, uten intensjon om at avstanden mellom nivåene skal anses som like stor eller at barn og ungdom med CP er likt fordelt på de fem nivåene. Det er laget et sammendrag av forskjellene mellom to og to par av nivåer som skal være til hjelp for å fastsette det nivået som samsvarer best med barnets/ungdommens nåværende grovmotoriske funksjon.

Forfatterne erkjenner at alder virker inn på hvordan grovmotorisk funksjon kommer til uttrykk, spesielt i spedbarnsalder og tidlig barndom. Det er derfor egne beskrivelser for hvert nivå i de ulike aldersspennene. Barn under 2 år vurderes ut fra sin korrigerende alder ved prematuritet. Beskrivelsene for aldersspennene 6 til 12 år og 12 til 18 år gjenspeiler den mulige innvirkningen miljøfaktorer (f. eks avstander på skolen og i lokalsamfunnet) og personlige faktorer (f. eks energiforbruk og sosiale preferanser) har på valg av forflytningsmåte.

Det er forsøkt å legge vekt på funksjonsevne heller enn på begrensninger. Som et generelt prinsipp, vil grovmotorisk funksjon hos barn og ungdom som er i stand til å utføre funksjonene som er beskrevet på et gitt nivå, bli klassifisert på dette nivået eller på nivået over. Grovmotorisk funksjon hos barn og ungdom som ikke kan utføre funksjonene på et gitt nivå skal derimot klassifiseres på nivået under.

DEFINISJONER

Forflytningshjelpemiddel med bolstøtte - Et forflytningshjelpemiddel som støtter bekkenet og bolen. Barnet/ungdommen er plassert i forflytningshjelpemiddelet av en annen person.

Håndholdt forflytningshjelpemiddel - Stokker, krykker, forover- eller bakovervendt rullator, som ikke gir støtte til bolen under gange.

Fysisk hjelp - En annen person gir manuell hjelp når barnet/ungdommen skal bevege seg.

Elektrisk forflytningshjelpemiddel - Barnet/ungdommen kontrollerer aktivt "joysticken" eller en elektrisk bryter som gjør dem i stand til selvstendig forflytning. Forflytningshjelpemiddelet kan være en rullestol, scooter eller annen type elektrisk forflytningshjelpemiddel.

Kjører manuell rullestol selv - Barnet/ungdommen bruker armer, hender eller føtter aktivt for å drive hjulene og forflytte seg.

Transporteres - En person kjører et forflytningshjelpemiddel manuelt (f. eks. rullestol eller vogn) for å forflytte barnet/ungdommen fra et sted til et annet.

Går - Går uten fysisk hjelp fra en annen person eller bruk av håndholdt forflytningshjelpemiddel med mindre annet er spesifisert. En ortose (f. eks. korsett eller skinne) kan eventuelt brukes.

Forflytningshjelpemiddel med hjul - Refererer til et hvilket som helst hjelpemiddel med hjul som gjør forflytning mulig (f. eks. vogn, manuell - eller elektrisk rullestol).

GENERELLE OVERSKRIFTER FOR HVERT NIVÅ

NIVÅ I	-	Går uten begrensninger
NIVÅ II	-	Går med begrensninger
NIVÅ III	-	Går med håndholdt forflytningshjelpemiddel
NIVÅ IV	-	Begrenset selvstendig forflytning; kan bruke elektrisk rullestol
NIVÅ V	-	Transporteres i manuell rullestol

SKILLET MELLOM NIVÅENE

Skillet mellom nivå I og II - Sammenlignet med barn og ungdom på nivå I, har barn og ungdom på nivå II begrensninger knyttet til å gå lange avstander og med å holde balansen; kan kanskje ha behov for ganghjelpemiddel når de begynner å gå; kan bruke rullestol ved forflytning over lange avstander utendørs og i lokalsamfunnet; trenger rekkverk opp og ned trapper; og er i mindre grad i stand til å løpe og hoppe.

Skillet mellom nivå II og III - Barn og ungdom på nivå II kan gå uten håndholdt forflytningshjelpemiddel etter 4 års alder (selv om de velger å bruke det en gang iblant). Barn og ungdom på nivå III trenger håndholdt forflytningshjelpemiddel for å gå innendørs, og bruker rullestol utendørs og i lokalsamfunnet.

Skillet mellom nivå III og IV - Barn og ungdom på nivå III sitter selvstendig eller trenger bare begrenset støtte for å sitte, er mer selvstendig i oppreisning og overflytning, og går med håndholdt forflytningshjelpemiddel. Barn og ungdom på nivå IV har sittefunksjon (vanligvis med støtte), men selvstendig forflytning er begrenset. Barn og ungdom på nivå IV blir oftest transportert i manuell rullestol eller bruker elektrisk rullestol.

Skillet mellom nivå IV og V - Barn og ungdom på nivå V har alvorlige begrensninger i hode- og balkontroll, og trenger omfattende tekniske tilpasninger og fysisk hjelp. Selvstendig forflytning oppnås bare hvis barnet og ungdommen kan lære seg å styre en elektrisk rullestol.

Grovmotorisk klassifikasjonssystem – utvidet og revidert versjon (GMFCS - E & R)

FØR 2 ÅRSDAGEN

NIVÅ I: Barna beveger seg inn og ut av sittende stilling og sitter på gulvet med begge hender fri til å manipulere gjenstander. Barna krabber på hender og knær, drar seg opp til stående og tar noen skritt når de støtter seg til møbler. Barna går mellom 18 måneder og 2 år uten å ha behov for forflytningshjelpemiddel.

NIVÅ II: Barna opprettholder sittende stilling på gulvet, men kan kanskje ha behov for å bruke hendene som støtte for å opprettholde balansen. Barna åler på magen eller krabber på hender og knær. Barna kan muligens dra seg opp til stående og ta noen skritt når de støtter seg til møbler.

NIVÅ III: Barna opprettholder sittende stilling på gulvet når nedre del av ryggen er støttet. Barna ruller og åler seg fremover på magen.

NIVÅ IV: Barna har hodekontroll, men trenger bolstøtte for å sitte på gulvet. Barna kan rulle til ryggeleie og kan muligens rulle til mageleie.

NIVÅ V: Fysiske funksjonsnedsettelse begrenser viljestyrt kontroll av bevegelse. Barna kan ikke holde hodet og bolen opp mot tyngdekraften i mageleie og sittende. Barna trenger hjelp av en voksen for å rulle.

FRA 2 TIL 4 ÅRSDAGEN

NIVÅ I: Barna sitter på gulvet med begge hender fri til å manipulere gjenstander. Beveger seg inn og ut av sittende stilling på gulvet, og stående stilling, uten hjelp av en voksen. Barna foretrekker å gå når de forflytter seg og har ikke behov for forflytningshjelpemiddel.

NIVÅ II: Barna sitter på gulvet, men kan ha problemer med balansen når begge hender er fri til å manipulere gjenstander. Beveger seg inn og ut av sittende stilling uten hjelp av en voksen. Barna drar seg opp til stående på stabilt underlag. Barna krabber på hender og knær i resiprøkt mønster, går sidelengs når de støtter seg til møbler og foretrekker å bruke et forflytningshjelpemiddel når de går.

NIVÅ III: Barna opprettholder sittende stilling på gulvet, ofte i "w-stilling" (sittende mellom bøyde og innadroterte hofter og knær) og kan muligens trenge hjelp av en voksen for å innta sittende stilling. Barna åler seg på magen eller krabber på hender og knær (ofte uten resiproke bevegelser av bena) som sin primære forflytningsmåte. Barna kan muligens dra seg opp til stående på stabilt underlag og gå sidelengs korte avstander. Barna kan muligens gå korte avstander innendørs når de bruker et håndholdt forflytningshjelpemiddel og får hjelp av en voksen til å styre og snu.

NIVÅ IV: Barna sitter på gulvet når de blir plassert, men kan ikke opprettholde oppreist stilling og balanse uten støtte av hendene. Barna trenger ofte tilpasset utstyr for å sitte og stå. Selvstendig forflytning over korte avstander (inne i et rom) utføres ved å rulle, åle seg på magen eller krabbe på hender og knær uten resiproke bevegelser av bena.

NIVÅ V: Fysiske funksjonsnedsettelse begrenser viljestyrt kontroll av bevegelse og evnen til å holde hodet og bolen oppe mot tyngdekraften. Det er begrensninger innenfor alle områder av motorisk funksjon. Funksjonsbegrensninger i sittende og stående stilling kan ikke fullt ut kompenseres for ved bruk av tilpasset utstyr og tekniske hjelpemidler. På nivå V har barna ingen selvstendig forflytning og må bli transportert. Noen barn oppnår selvstendig forflytning ved å bruke elektrisk rullestol med omfattende tilpasninger.

FRA 4 TIL 6 ÅRSDAGEN

NIVÅ I: Barna kommer seg av og på en stol og sitter på stolen uten støtte av hendene. Barna reiser seg fra gulvet og fra sittende på stol til stående, trenger ikke så støtte seg til gjenstander. Barna går innendørs og utendørs, samt i trapper. Evnen til å løpe og hoppe er under utvikling.

NIVÅ II: Barna sitter på stol med begge hender fri til å manipulere gjenstander. Barna reiser seg til stående både fra gulvet og fra sittende på stol, men trenger ofte et stabilt underlag for å skyve ifra eller dra seg opp med armene. Barna går uten håndholdt forflytningshjelpemiddel innendørs og korte avstander på jevnt underlag utendørs. Barna går i trapper med støtte av rekkverk, men kan ikke løpe eller hoppe.

NIVÅ III: Barna sitter på vanlig stol, men kan kanskje trenge bekken- eller bolstøtte for å få best mulig håndfunksjon. Barna kommer seg av og på en stol ved å bruke et stabilt underlag for å skyve ifra eller dra seg opp med armene. Barna går med håndholdt forflytningshjelpemiddel på jevnt underlag og går i trapper med hjelp fra en voksen. Barna transporteres ofte ved forflytning over lengre avstander eller utendørs i ujevnt terreng.

NIVÅ IV: Barna sitter på stol, men trenger tilpasset støtte for å opprettholde bolkontroll og for å få best mulig håndfunksjon. Barna kommer seg av og på en stol med hjelp av en voksen, eller av et stabilt underlag for å skyve ifra eller dra seg opp med armene. Barna kan i beste fall gå korte avstander med forover- eller bakovervendt rullator med tilsyn av en voksen, men har vanskeligheter med å snu og holde balansen på ujevnt underlag. Barna blir transportert rundt i lokalsamfunnet. Barna kan muligens oppnå selvstendig forflytning ved bruk av elektrisk rullestol.

NIVÅ V: Fysiske funksjonsnedsettelse begrenser viljestyrt kontroll av bevegelse og evnen til å holde hodet og bolen opp mot tyngdekraften. Det er begrensninger innenfor alle områder av motorisk funksjon. Funksjonsbegrensninger i sittende og stående stilling kompenseres ikke fullt ved bruk av tilpasset utstyr og tekniske hjelpemidler. På nivå V har barna ingen selvstendig forflytningsmåte og må bli kjørt. Noen barn oppnår selvstendig forflytning ved å bruke elektrisk rullestol med omfattende tilpasninger.

FRA 6 TIL 12 ÅRSDAGEN

NIVÅ I: Barna går hjemme, på skolen, utendørs og i lokalsamfunnet. Barna kan gå opp og ned fortauskanter uten fysisk hjelp og i trapper uten å bruke rekkverk. Barna utfører grovmotoriske ferdigheter som løping og hopping, men med begrensninger i hastighet, balanse og koordinasjon. Barna kan kanskje delta i fysisk aktivitet og sport avhengig av personlige valg og miljøfaktorer.

NIVÅ II: Barna går i de fleste situasjoner. Barna kan muligens oppleve vanskeligheter med å gå lange avstander, holde balansen i ujevnt terreng, i skråninger, i folkemengder, på trange steder, eller når de bærer gjenstander. Barna går opp og ned trapper og holder seg i rekkverk eller med fysisk hjelp hvis det ikke er rekkverk. Over lengre avstander utendørs og i lokalsamfunnet kan det forekomme at barna går med fysisk hjelp, håndholdt forflytningshjelpemiddel eller bruker rullestol. Barna har i beste fall svært begrenset evne til å utføre grovmotoriske ferdigheter som løping og hopping. Begrensninger i utførelsen av grovmotoriske ferdigheter kan gjøre det nødvendig med tilrettelegging for å kunne delta i fysiske aktiviteter og sport.

NIVÅ III: Barna går med håndholdt forflytningshjelpemiddel i de fleste situasjoner innendørs. I sittende kan de trenge et belte for å holde bekkenet på plass og for å holde balansen. Fra sittende til stående og fra gulv til stående trenger de fysisk hjelp fra en person eller noe å støtte seg på. Over lange avstander bruker barna et eller annet forflytningshjelpemiddel med hjul. Barna kan kanskje gå opp og ned trapper når de holder seg i rekkverk og med tilsyn eller fysisk hjelp. Begrensninger i gangfunksjonen kan medføre at det er nødvendig med tilrettelegging for å kunne delta i fysiske aktiviteter og sport, inkludert selvstendig bruk av manuell rullestol eller elektrisk forflytningshjelpemiddel.

NIVÅ IV: Barna bruker forflytningsmåter som krever fysisk hjelp eller elektrisk forflytningshjelpemiddel i de fleste situasjoner. Barna trenger tilpasset sete for bol- og bekkenkontroll og fysisk hjelp i de fleste forflytninger fra en posisjon til en annen. Hjemme forflytter barna seg på gulvet (ruller, åler eller krabber), går korte avstander med fysisk hjelp eller bruker elektrisk forflytningshjelpemiddel. Når barna plasseres kan de bruke et ganghjelpemiddel med bolstøtte hjemme eller på skolen. På skolen, utendørs og i lokalsamfunnet blir barna kjørt i manuell rullestol eller bruker elektrisk rullestol. Begrensninger i forflytning gjør det nødvendig med tilrettelegging for å kunne delta i fysiske aktiviteter og sport, inkludert fysisk hjelp og/eller elektrisk forflytningshjelpemiddel.

NIVÅ V: Barna transporteres i manuell rullestol i alle situasjoner. Barna har begrenset evne til å holde hodet og bolen opp mot tyngdekraften, og til å kontrollere arm- og benbevegelser. Tekniske hjelpemidler brukes for å forbedre hodestilling, sittende og stående stilling og/eller forflytning, men begrensningene kan ikke fullt ut kompenseres med bruk av utstyr. Forflytning fra en posisjon til en annen krever total fysisk hjelp av en voksen. Hjemme kan barna muligens bevege seg korte avstander på gulvet eller bli båret av en voksen. Barna kan kanskje oppnå selvstendig forflytning ved å bruke elektrisk forflytningshjelpemiddel med omfattende tilpasninger av sittefunksjon og styringssystem. Begrensninger i forflytning gjør det nødvendig med tilrettelegging for å delta i fysiske aktiviteter og sport, inkludert fysisk hjelp og bruk av elektrisk forflytningshjelpemiddel.

FRA 12 TIL 18 ÅRSDAGEN

NIVÅ I: Ungdommene går hjemme, på skolen, utendørs og i lokalsamfunnet. Ungdommene kan gå opp og ned fortauskanter uten fysisk hjelp og uten å bruke rekkverk i trapper. Ungdommene utfører grovmotoriske ferdigheter som løping og hopping men med begrensninger i hastighet, balanse og koordinasjon. Ungdommene kan delta i fysisk aktivitet og sport avhengig av personlige valg og miljøfaktorer.

NIVÅ II: Ungdommene går i de fleste situasjoner. Miljøfaktorer (som ujevnt terreng, skråninger, lange avstander, tidspress, vær og aksept fra venner) og personlige preferanser påvirker valg av forflytningsmåte. På skolen eller arbeidsplassen kan ungdommene bruke et håndholdt forflytningshjelpemiddel med tanke på sikkerhet. Ved forflytning over lange avstander utendørs og i lokalsamfunnet kan ungdommene muligens bruke forflytningshjelpemiddel med hjul. Ungdommene går opp og ned trapper og holder seg i rekkverk eller med fysisk hjelp hvis det ikke er rekkverk. Begrensninger i utførelsen av grovmotoriske ferdigheter kan gjøre det er nødvendig med tilrettelegging for å kunne delta i fysiske aktiviteter og sport.

NIVÅ III: Ungdommene kan gå når de bruker håndholdt forflytningshjelpemiddel. Sammenlignet med personer på andre nivåer, viser ungdom på nivå III større variasjon i måten å forflytte seg på avhengig av fysisk evne, miljøfaktorer og personlige faktorer. I sittende kan de kanskje trenge et belte for å holde bekkenet på plass og for å holde balansen. Fra sittende til stående og fra gulv til stående trenger de fysisk hjelp fra en person eller noe å støtte seg på. På skolen kan ungdommene kanskje selv kjøre en manuell eller elektrisk rullestol. Utendørs og i lokalsamfunnet transporteres ungdommene i rullestol eller bruker elektrisk forflytningshjelpemiddel. Ungdommene kan kanskje gå opp og ned trapper når de holder seg i rekkverk og med tilsyn eller fysisk hjelp. Begrensninger i gangfunksjonen kan muligens gjøre det nødvendig med tilrettelegging for å kunne delta i fysiske aktiviteter og sport, inkludert selvstendig kjøring av manuell rullestol eller elektrisk forflytningshjelpemiddel.

NIVÅ IV: Ungdommene bruker forflytningshjelpemiddel med hjul i de fleste situasjoner. Ungdommene trenger tilpasset sittestilling for bekken- og bolkontroll. Det er behov for fysisk hjelp fra en eller to personer ved forflytning fra en posisjon til en annen. Ungdommene kan muligens ta vekt på beina for å hjelpe til ved forflytning til og fra stående stilling. Innendørs kan ungdommene kanskje gå korte avstander med fysisk hjelp, bruke forflytningshjelpemiddel med hjul, eller et forflytningshjelpemiddel med bolstøtte når de blir plassert. Ungdommene er fysisk i stand til å kjøre elektrisk rullestol. Når elektrisk rullestol ikke er mulig å bruke eller tilgjengelig, transporteres ungdommene i manuell rullestol. Begrensninger i forflytning gjør det nødvendig med tilrettelegging for å delta i fysiske aktiviteter og sport, inkludert fysisk hjelp og/eller elektrisk forflytningshjelpemiddel.

NIVÅ V: Ungdommene transporteres i manuell rullestol i alle situasjoner. Ungdommene har begrenset evne til å holde hodet og bolen opp mot tyngdekraften, og til å kontrollere arm- og benbevegelser. Tekniske hjelpemidler brukes for å forbedre hodestilling, sittende og stående stilling og forflytning, men begrensningene kan ikke fullt ut kompenseres med bruk av utstyr. Det trengs fysisk hjelp fra en eller to personer eller heis ved forflytning fra en posisjon til en annen. Ungdommene kan kanskje oppnå selvstendig forflytning ved å bruke elektrisk forflytningshjelpemiddel med omfattende tilpasninger av sittestilling og styringssystem. Begrensninger i forflytning gjør det nødvendig med tilrettelegging for å delta i fysiske aktiviteter og sport, inkludert fysisk hjelp og bruk av elektrisk forflytningshjelpemiddel.